

ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงาน
โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสี่อ
อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

พุลินธ์ ไชยโคตร *

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงาน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสี่อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างวันที่ 19 – 23 เมษายน 2560 ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) และแบบประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert)

ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงาน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสี่อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมระดับมากทุกด้าน โดยประกอบด้วย ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่จำแนกตามช่วงอายุพบว่า ครูที่มีช่วงอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความโปร่งใสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ครูที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นสูงกว่า ครูที่มีอายุต่ำกว่า 29 ปี ด้านหลักการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ครูที่มีอายุต่ำกว่า 29 ปี มีความคิดเห็นสูงกว่า ครูที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป และด้านหลักความรับผิดชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ครูที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นสูงกว่า ครูที่มีอายุต่ำกว่า 29 ปี ส่วนในภาพรวมไม่พบความแตกต่างทางสถิติ

คำสำคัญ

ความคิดเห็น ครู การบริหารสถานศึกษา

* สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ได้เจริญเติบโต และเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ไม่ว่าจะสังคมท้องถิ่น หรือสังคมเมือง เนื่องมาจากการพัฒนาทางด้านวิถีชีวิต สิ่งปลูกสร้าง เทคโนโลยี หรือข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ หรือเรียกได้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ สิ่งต่างๆเหล่านี้ทำให้เกิดภาวะวิกฤตต่างๆ ตามมามากมายไม่ว่าจะเป็นวิกฤตทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง สิ่งเหล่านี้ประชาชนจะต้องได้รับผลกระทบกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หน่วยงานภาครัฐ หรือกลุ่มบุคคลทางการเมืองที่มีหน้าที่เข้ามาบริหารบ้านเมือง จะต้องเป็นผู้ที่มีหลักคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ จะต้องมียุทธศาสตร์ที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้สอดคล้องกับภาวะวิกฤตดังกล่าว โดยการนำหลักการบริหารราชการมาเป็นเครื่องมือ ในการบริหารงานในหน่วยงานภาครัฐ ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดความสงบสุขของบ้านเมือง ประชาชนสามารถดำรงอยู่ในสังคมของยุคโลกาภิวัตน์ได้

การที่จะสร้างความแข็งแกร่งในกระแสโลกาภิวัตน์ จำเป็นต้องอาศัยการปฏิรูปการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ที่ทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ธรรมมาภิบาล หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคม ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน จะทำให้สังคมความยุติธรรม มีความโปร่งใส และสร้างการมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นหลักที่ให้อำนาจอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและรวมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไข เยียวยาภาวะวิกฤตภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต

แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล มีบทบาทอย่างมากต่อหน่วยงานภายในประเทศทั้งภาครัฐและเอกชน มีการนำแนวคิดไปปรับใช้กับหน่วยงานอย่างเห็นได้ชัด มีการปรับลดขนาดของหน่วยงาน ปรับปรุงการบริหารให้มีคุณภาพมีการบริการสาธารณะต่างๆ เป็นที่พึงพอใจของประชาชน หลักธรรมาภิบาลมีกำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2546 คือหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งกำหนด โครงการเพื่อปรับปรุงงานในความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับธรรมาภิบาล

โรงเรียนในพื้นที่ตำบลหนองหว้าและตำบลสี้อ เป็นโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลจากชุมชนเมือง ประกอบด้วยโรงเรียนที่ทำการสอนระดับประถมศึกษาจำนวน 11 โรงเรียน และเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวน 1 โรงเรียน มีครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งหมด 120 คน ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษานั้น เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง การ

บริหารงานของโรงเรียนจึงจำเป็นต้องนำหลักการบริหารจัดการที่ดี ตามหลักธรรมาภิบาลมาพัฒนาบริหารภายในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นหลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม ความคุ้มค่า โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นผู้บริหารจัดการ โดยตรงผ่าน ผู้บริหารกลุ่มงานฝ่ายต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงาน มีความยุติธรรม โปร่งใส สามารถให้บริการประชาชนในพื้นที่ได้สะดวก รวดเร็วและงานมีประสิทธิภาพ

จากการปฏิบัติงานดังกล่าวข้างต้น ถ้าบุคลากรในองค์กรนำหลักธรรมาภิบาลเข้ามาเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน จะทำให้การปฏิบัติงานมีความโปร่งใส ยุติธรรม มากขึ้น ลดปัญหาการถูกร้องเรียนจากประชาชนได้ และทำให้การบริหารงานเกิดประสิทธิภาพ

ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา รูปแบบของการบริหาร งานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสี้อ ศึกษาปัญหาและแนว ทางในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง และนำไปกำหนดนโยบายในการวางแผนการบริหารในด้านต่างๆ ภายในโรงเรียนให้มีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล และสามารถเป็นโรงเรียนตัวอย่าง ได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสี้อ จำแนกตามเพศและช่วงอายุ

ขอบเขตของการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสี้อ ใน 6 ด้าน ได้แก่ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ และด้านหลักความคุ้มค่า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในวิจัยได้แก่ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาของของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสี้อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำนวน 121 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาของของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสี้อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง

ลำเรีจรูปของเครซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 132) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 คน (การทำวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน) การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารงาน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในตำบลหนองหัว และตำบลสี้อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสี้อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้ตอบดังนี้

- 5 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมาก
- 3 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นปานกลาง
- 2 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อย
- 1 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

จากนั้นกำหนดเกณฑ์ในการแปลค่าของคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 105) ดังนี้

- 4.50 - 5.00 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด
- 3.50 - 4.49 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมาก
- 2.50 - 3.49 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นปานกลาง
- 1.50 - 2.49 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อย
- 1.00 - 1.49 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาล

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือ
2. สร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเรื่องที่จะศึกษา แล้วนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบภาษาและความถูกต้องทางวิชาการ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าตั้งแต่ .6 ถึง 1 ขึ้นไป แล้วปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 คนนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าเชื่อมั่น .701
4. นำเครื่องมือที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในตำบลหนองหว้า และตำบลสี้อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ดำเนินการดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามซึ่งครบถ้วนสมบูรณ์ทุกฉบับ จำนวน 100 ฉบับ
2. นำแบบสอบถามที่มีข้อความสมบูรณ์มาจัดระเบียบข้อมูลลงรหัส
3. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ สภาพการดำรงตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน
4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในตำบลหนองหว้า และตำบลสี้อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) เป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวม แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย
5. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในตำบลหนองหว้า และตำบลสี้อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยหาค่า Independent Simple t- test

6. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในตำบลหนองหว้า และตำบลสี้อ จำแนกตามช่วงอายุ วิเคราะห์โดยค่า One Way Analysis of Variance ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงนำค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ ใช้การทดสอบโดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe's Post hoc Comparison)

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)
2. การหาสถานภาพส่วนบุคคล ใช้ค่าความถี่ ร้อยละ
3. หาค่าความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง ใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x})
4. การเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการทดสอบค่า Independent Simple t- test เมื่อเปรียบเทียบกับ ตัวแปร 2 ตัว แต่ถ้าเปรียบเทียบความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง ตั้งแต่ 3 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะใช้การทดสอบเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 100 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุอยู่ในช่วงอายุ 40 ปีขึ้นไปมากที่สุด รองลงมาได้แก่มีอายุอยู่ในช่วงอายุต่ำกว่า 29 ปี
2. ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในตำบลหนองหว้าและตำบลสี้อ มีความคิดเห็นต่อการบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก
3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันในด้านหลักความโปร่งใสและด้านการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน โดยเพศชายมีความคิดเห็นมากกว่าเพศหญิง

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีช่วงอายุต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านนิติกรรม ด้านหลักคุณธรรมและด้านความคุ้มค่าไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วมและด้านความรับผิดชอบผู้ที่มียุ่ต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 29 ปีและ 29-39 ปีมีความคิดเห็นสูงกว่าผู้ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสี้อ พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสี้อ มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ดังนี้

1. ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสี้อ มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในภาพรวม ระดับมากทุกด้าน โดยประกอบด้วย ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลหนองหัวและตำบลสี้อ ให้ความสำคัญในการใช้หลักธรรมาภิบาลบริหารงานของโรงเรียน ทำให้งานของโรงเรียนสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณารายด้านมีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ด้านหลักนิติธรรม จากผลการวิจัยพบว่าครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ด้านหลักนิติธรรม ของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสี้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสี้อ ให้ความสำคัญในการบริหารงานซึ่งเน้นความเป็นธรรมตามระเบียบ ข้อกฎหมายของทางราชการ เพื่อปลูกฝังให้บุคลากรของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสี้อ เคารพกฎระเบียบและกฎหมายการบริหารงานตามหลักนิติธรรมนี้ เป็นแนวทางให้ข้าราชการไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ข้าราชการ และลูกจ้างจะต้องนำมาเป็นแนวทางปฏิบัติในการปฏิบัติงานให้เป็นในทิศทางเดียวกัน สร้างความเป็นระเบียบวินัยให้

เกิดขึ้นในองค์กร ทุกคนจะต้องยอมรับกฎระเบียบ ข้อบังคับที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้นและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของบุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล” พบว่า ธรรมาภิบาลได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักการปกครองที่ดี เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมสังคมประชาธิปไตยในประเทศไทย ถ้าระบบบริหารราชการมีความ ยุติธรรม โปร่งใสและตรวจสอบได้ นอกจากจะมีส่วนทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพแล้วยังสร้างความเชื่อมั่นทั้งในและต่างประเทศ

1.2 ด้านหลักคุณธรรม จากผลการวิจัยพบว่าครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลด้านหลักคุณธรรม ของโรงเรียนในตำบลหนองหว้าและตำบลสี้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในตำบลหนองหว้าและตำบลสี้อ มีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตยึดมั่นศีลธรรมและจริยธรรมการบริหารงานตามหลักคุณธรรมนับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในการบริหารงานในองค์กรต่างๆ ถ้าผู้บริหารยึดหลักคุณธรรมในการทำงานก็จะสร้างความรัก ความสามัคคีขึ้นในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กิตติพงษ์ อูรพีพัฒนส์ ศึกษาเรื่องหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารจัดการรัฐวิสาหกิจ:กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าหลักเกณฑ์ไม่ได้มีความแตกต่างในสาระสำคัญนัก โดยเฉพาะเรื่องหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความซื่อสัตย์สุจริต หลักความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติหน้าที่ และหลักความสามารถในการแข่งขันซึ่งมีความแตกต่างบ้างเล็กน้อย ดังนั้นในการบริหารงานในองค์กรต่างๆ จะต้องมีหลักธรรมาภิบาลทุกองค์กรและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

1.3 ด้านหลักความโปร่งใส จากผลการวิจัยพบว่าครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความโปร่งใส ของโรงเรียนในตำบลหนองหว้าและตำบลสี้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในตำบลหนองหว้าและตำบลสี้อ มีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้เพื่อสร้างความเชื่อถือศรัทธาให้แก่ประชาชนในเขตตำบลหนองหว้าและตำบลสี้อการ

บริหารงานตามหลักความโปร่งใสเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก ซึ่งการบริหารงานเปิดเผยตรงไปตรงมาพร้อมที่จะได้รับการตรวจสอบตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุรัชย์ นาทองไชย ทำการศึกษาเรื่องสภาพการบริหารงานของคณะเทศมนตรี ตามหลักธรรมาภิบาล: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลธัญญา อำเภอกมลาไสยจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งที่มาจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลธัญญาและประชาชนในเขตเทศบาล ต่างมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าคณะเทศมนตรีบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลและต่างพอใจ เห็นด้วยที่คณะเทศมนตรีนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน ในหลักนิติธรรมมีการออกกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ของประชาชนโดยเสมอภาค ถูกต้อง รักษาประโยชน์ส่วนรวม ในหลักความโปร่งใส มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ.2540 โดยคิดประกาศ ประชุมชี้แจงผ่านหอกระจายข่าว เสียงตามสายและวารสาร ในหลักการมีส่วนร่วม มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา การจัดซื้อ-จัดจ้าง การประชุมสภาเทศบาล การเสนอออกกฎหมายข้อบังคับ หลักความรับผิดชอบให้บริการที่มีคุณภาพเป็นธรรม ทัวถึง และหลักความคุ้มค่า โดยการปฏิบัติกิจกรรมตามลำดับความสำคัญก่อน-หลัง การจัดซื้อ-จัดจ้างเป็นไปด้วยความประหยัด มีการแต่งตั้ง กรรมการตรวจสอบการใช้งบประมาณ

1.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม จากผลการวิจัยพบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วม ของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสีอ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการบริหารงานตามหลักการมีส่วนร่วม ในข้อ โรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสีอเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้เสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาอยู่ในระดับ ไม่น่าพอใจ ส่วนข้ออื่นอยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสีอ มีการปฏิบัติหน้าที่โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการในการจัดกิจกรรมร่วมของรัฐบาลบริหารงานตามหลักการมีส่วนร่วมนี้ เป็นสิ่งสำคัญที่มีความจำเป็นมาก หน่วย งานของรัฐควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ธินิตา ลูติภากร ศึกษาวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบความโปร่งใสของเทศบาลตำบลอยู่ในระดับปานกลาง และองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความโปร่งใสในการบริหารงานเทศบาล) การเปิดเผยข้อมูล 2)การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐ 3)ความ

รับผิดชอบในการบริหารงานอยู่ในระดับมาก 4) การให้ประชาชนติดตาม ตรวจสอบการบริหารงาน มีความแตกต่างกันคือเทศบาลได้ให้ประชาชนติดตามตรวจสอบการบริหารน้อยกว่าองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ จากผลการวิจัย พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความรับผิดชอบ ของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสี้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสี้อ มีความตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการบริหารงานและคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัชฌิมา เหลืองนาคทองดี ศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจในการบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลของนักธุรกิจไทย โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ผลการศึกษาพบว่า อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่งงานบริหาร มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องธรรมาภิบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้บริหารที่มีอายุมากกว่า 40 ปี การศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปและเป็นผู้บริหารระดับสูงมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องธรรมาภิบาล มากกว่าผู้บริหารที่มีอายุน้อย การศึกษาระดับปริญญาตรีและเป็นผู้บริหารระดับกลาง นอกจากนี้พบว่าผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารระดับกลางมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับธรรมาภิบาลจากสื่อต่างๆ ค่อนข้างน้อยมาก และยังพบว่าผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารระดับกลางมีทัศนคติที่ดีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์กรการบริหารงานด้วยหลักความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่สำคัญบุคลากรทุกคนขององค์กรควรตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมการใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้าน เมืองและการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

1.6 ด้านหลักความคุ้มค่า จากผลการวิจัย พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความคุ้มค่า ของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสี้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการบริหารงานตามหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสี้อ ได้ให้ความสำคัญในการใช้จ่ายงบประมาณ

และการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดได้อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนา ศานติยานนท์ ได้ศึกษาวิจัย เรื่องรูปแบบใหม่ของการจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย โดยได้ให้ ข้อเสนอแนะในภาพรวมว่า การบริหารจัดการที่ดีเป็นแนวทางปฏิบัติที่ยอมรับในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับ อุดมศึกษา ในปัจจุบันจะเน้นความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยส่งเสริมให้มีความ รับผิดชอบในการปฏิบัติ และความโปร่งใสในขณะเดียวกันก็ยังคงให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และความยุติธรรม นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ รูปแบบการบริหารจัดการมหาลัยในส่วนต่างๆ ที่สะท้อนองค์ประกอบของการบริหารจัดการ มหาวิทยาลัยที่ดีการบริหารงานด้วยหลักความคุ้มค่านี้ สำคัญมาก เช่นการบริหารงานในด้านการใช้ งบประมาณประมาณ การใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัดและคุ้มค่าซึ่งสำนักงานเขตได้รับ งบประมาณของทางราชการ จะต้องใช้อย่างมีประโยชน์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่จำแนกตามช่วงอายุ พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีช่วงอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานโดยใช้ หลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความโปร่งใส แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นสูงกว่าครูและบุคลากร ทางการศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 29 ปี ด้านหลักการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 กล่าวคือครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุ ต่ำกว่า 29 ปี มีความคิดเห็นสูงกว่า ครูและ บุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป และด้านหลักความรับผิดชอบต่อสังคม แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป มีความ คิดเห็นสูงกว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 29 ปี ส่วนในภาพรวมไม่พบความ แตกต่างกันทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ต่างก็อยู่ในสังกัดเดียวกัน มีสถานะเดียวกัน มีตำแหน่ง หน้าที่เหมือนกัน ทุกคนมีโอกาสพัฒนา ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในตำบลหนอง หว่าและตำบลสีออ รู้จักกันอย่างกว้างขวาง มีความสนิทสนมกลมเกลียว มีการพัฒนาครูและ บุคลากรทางการศึกษาทั้งกลุ่ม ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ ครูมีการศึกษาหาความรู้ โดยการจัดอบรม มีการจัดบริการอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนตาม ความเหมาะสม เพื่ออำนวยความสะดวกในการที่ครูจะปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผลงานได้รับการยอมรับ และยกย่องจากเพื่อนร่วมงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ ไพรวัดย์ ซาค

โร (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ภาพรวม อยู่ในระดับมาก คือด้านคุณธรรม ด้านความคุ้มค่า ด้านความรับผิดชอบ ด้านความโปร่งใส ด้านความมีส่วนร่วม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านนิติธรรม ตามลำดับ ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ทั้ง 6 ด้าน ครูให้ข้อมูลแบบสอบถาม จำนวน 210 คน เป็นเพศชาย จำนวน 37คน และเป็นเพศหญิงจำนวน 173 คน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ทำงานที่ไม่แตกต่างกันเนื่องจากว่า ครู มีเพศอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานต่างกันแต่มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ที่ไม่แตกต่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารงาน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสีอ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1.1 ควรมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากร ในด้านการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้กับการทำงานให้มากยิ่งขึ้น

1.2 ควรมีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการ ถึงระดับบริหาร เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่

1.3 ควรมีการกำหนดการออกแบบลักษณะงาน ขั้นตอนและวิธีการทำงานให้สอดคล้องเหมาะสม กับระดับความรู้ความสามารถของบุคลากร

1.4 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรข้าราชการ ลูกจ้าง ได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำงานทั้งในองค์กร และนอกองค์กร ตลอดจนถึงการให้โอกาส

แสดงออกทางความคิดในการพัฒนาองค์การอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีโอกาสดูศึกษานอกสถานที่ และต่างประเทศ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงการปฏิบัติ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารงาน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสีอ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงการปฏิบัติดังนี้

- 2.1 ควรมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันต่อเหตุการณ์ มีความทันสมัย และเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย
- 2.2 ควรคัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ตรงตามลักษณะของงาน
- 2.3 การปฏิบัติหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรนำหลักธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติหน้าที่
- 2.4 ควรมีการฝึกอบรม ครูและบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงาน เช่น การศึกษาดูงาน การพัฒนาความรู้ความสามารถ เพื่อเพิ่มทักษะและประสพการณ์ที่ดีในการทำงาน
- 2.5 ควรสร้างบรรยากาศพัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เอื้อต่อการทำงาน ตลอดจนการพัฒนาการจัดกิจกรรมของโรงเรียนให้มีความทันสมัยและให้น่าสนใจยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารงาน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในตำบลหนองหัวและตำบลสีอ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

- 3.1) ควรศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของกลุ่ม โรงเรียนอื่นๆ เพื่อจะได้เปรียบเทียบความแตกต่าง หรือสอดคล้องกันในระดับของการบริหาร
- 3.2 ควรศึกษาการนำหลักพุทธธรรมอื่น เช่น สังกะสี 4 สาราณียธรรม 6 อคติ 4 เป็นต้นมาใช้ร่วมกับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียน
- 3.3 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

เอกสารอ้างอิง

กิตติพงษ์ อรุณีพงศ์. “หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารจัดการรัฐวิสาหกิจ : กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย” วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๕.

เดือนใจ ฤทธิจักร. “ธรรมาภิบาลในการบริหารสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตามทัศนะของบุคลากรสถาบันนิติวิทยาศาสตร์กระทรวงยุติธรรม”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๐.

ณรงค์ แสงแก้ว. “ประสิทธิผลการปฏิบัติงานในฝ่ายโยธา สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ตามหลักธรรมาภิบาล”. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๐.

รัชชชัย เพิ่มกร. “ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นอิสระในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพะเยา จังหวัดพะเยา”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ๒๕๔๕.

ธนิดา สฐิตาการ. “การศึกษาเปรียบเทียบความโปร่งใสการบริหารงานของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๖.

พระพิภพ พลวฑฒ โน. “ความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับการบริหารราชการตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาทองดี อภิญา โณ (ตรีตระการ). “ความคิดเห็นของพระภิกษุต่อภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์เขตภาษีเจริญและเขตบางแค กรุงเทพมหานคร. พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาจตุพร ญาณวีโร(คำพูน). “ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานศูนย์ศึกษา

พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตจังหวัดนนทบุรี”. พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต.

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พนิดา งามขุนทด. “ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำและความสามารถในการบริหาร

จัดการของผู้บริหารสถานศึกษา”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิต

วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

มัทนา เหลืองนาคทองดี. “ความรู้ความเข้าใจในการบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลของนัก

ธุรกิจไทย”. รายงานการวิจัย. หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน

รุ่นที่ ๑๔.วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๔๕.

รัชนา สานติยานนท์. รูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์

มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

๒๕๔๔.

รหัส แสงผ่อง. กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรมการบริการและสมาชิก

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต.

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๔๗.